

Datum 2024-02-08
Dokumenttyp Yttrande
Diarienummer 2023/0389
Ert diarienummer S2023/02669
Handläggare Malin Hardenberg

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande över slutbetänkandet "Några smittskyddsfrågor inom socialtjänsten och socialförsäkringen" (SOU 2023:56)

Myndigheten för delaktighet arbetar med att främja, guida och stödja samhällets aktörer att genomföra sina uppdrag utifrån hela befolkningens behov och förutsättningar. Myndigheten för delaktighet lämnar följande yttrande.

Sammanfattning

Myndigheten för delaktighet, MFD, ser positivt på att lärdomar från pandemin om hur personer med funktionsnedsättning särskilt drabbades, och riskerar att drabbas vid framtida fredstida kriser, nu leder till förändringar i relevant lagstiftning. Av den anledningen tillstyrker MFD utredningens förslag om flyttning som extraordinär smittskyddsåtgärd, dock med vissa synpunkter. För att regleringen ska bli bra är det nödvändigt att följande beaktas: rätten till tillgänglig information, en tydlig ordning för övriga åtgärder som kan och ska vidtas innan flyttning som extraordinär smittskyddsåtgärd tillämpas samt en tydlig delegationsordning för beslut om flyttning.

Myndighetens synpunkter

Allmänna synpunkter

Precis som utredningen konstaterar visar erfarenheter från coronapandemin att personer med funktionsnedsättning kan drabbas hårdare under pandemier, exempelvis på grund av bakomliggande hälsotillstånd, samsjuklighet, kommunikationssvårigheter och även avbrott i stödinsatser. Att skydda den enskilde och andra i samma boendeinsats är därför ytterst viktigt.

Flera brister konstaterades under och efter Covid-19-pandemin. Exempelvis brister i personalresurser och avsaknad av rätt utrustning fick konsekvenser för spridningen. I det sammanhanget vill MFD särskilt lyfta bristen på tillgänglig och förståelig information för personer inom LSS och SoL som MFD vet var ett grundläggande problem under pandemin. Att inte få träffa sina anhöriga, ges instruktioner om att bära munskydd eller inte åka buss, utan att förstå varför, skapade stor oro hos många vars vardag plötsligt vändes upp- och ner.

I förhållande till de brister som har konstaterats är utredningens uppdrag och förslag begränsat. Utredningen föreslår att det bör införas en ny extraordinär smittskyddsåtgärd som ger möjlighet att utan samtycke flytta den som bor i vissa boendeformer enligt SoL eller LSS och som är eller kan antas vara smittad av en samhällsfarlig sjukdom och som genom sitt beteende riskerar att smitta andra boende från sin ordinarie bostad till en annan motsvarande bostad.

Med tanke på erfarenheterna från Covid-19-pandemin, där brist på personal och utrustning fick konsekvenser för hantering av spridningen, anser MFD att det finns anledning att närmare se över hur det ska säkerställas att flyttning som extraordinär smittskyddsåtgärd inte används för att kompensera övriga brister i en pressad situation. En särskild ordning för vilka övriga åtgärder som kan och ska vidtas innan flyttning som extraordinär smittskyddsåtgärd tillämpas bör tas fram. Detta i enlighet med utredningens resonemang om att en åtgärd utan samtycke inte får genomföras för att kompensera för personalbrist, bristande anpassning av lokaler eller brister i efterlevnaden av hygienrutiner m.m. Fastställandet av en sådan ordning är särskilt viktigt mot bakgrund av utredningens ställningstagande att det bör vara möjligt att besluta om flytt i de fall det kan antas att en person har varit utsatt för smitta av sjukdomen, det vill säga innan symtom uppvisas. Det bör även finnas rutiner för att säkerställa att flytten i sig inte utgör en smittrisk för dessa personer som kanske ännu inte är smittade.

MFD anser även att det är viktigt med en tydlig delegation vad gäller beslut om flyttning som extraordinär smittskyddsåtgärd. Beslutet ska enligt utredningens förslag fattas av regionens smittskyddsläkare efter anmälan från kommunen. Det bör, enligt utredningen, inte heller finnas något hinder för

kommunen att delegera ansvaret för att göra en anmälan. I en krissituation med många sjukdomsfall ser MFD att frågan om delegation kommer att aktualiseras, även vad gäller smittskyddsläkarens beslut. Sådana delegationsordningar bör på förhand definieras och synliggöras för att öka transparensen och rättssäkerheten för den enskilde.

MFD ser positivt på utredningens förslag att Socialstyrelsen ska ta fram en vägledning för den nya extraordinära smittskyddsåtgärden. En sådan vägledning kan ge svar på farhågor som rör det praktiska genomförandet. En sådan vägledning bör även ha ett tydligt fokus på tillgänglig och förståelig information, till såväl den enskilde som till anhöriga, och steg för hur detta ska säkerställas.

Barnperspektivet

MFD delar utredningens bedömning att det vid flyttning av barn och unga är av största vikt att ta hänsyn till de särskilda behov barn och unga kan ha, utöver det som krävs till följd av det enskildas barnets funktionsnedsättning.

Det går dock inte att bortse från att ett beslut om flyttning är en mycket ingripande åtgärd för det enskilda barnet. Som MFD påtalat tidigare är frågan om tillgänglig information till den som ska flyttas central, och detta gäller även för barn och unga.

Studier och rapporter visar att barn och unga med funktionsnedsättning får mindre information och färre möjligheter att komma till tals än barn och unga i övrigt. I en rapport om Covid-19-pandemins konsekvenser kunde MFD konstatera att barn och unga med funktionsnedsättning i högre utsträckning än jämnåriga utan funktionsnedsättning upplevde att de fått för lite information om den pågående pandemin samt att de oroade sig mer för dess konsekvenser.¹ Det finns mycket litet information om hur pandemin påverkade barn och unga på LSS-boenden samt hur deras möjligheter till information och delaktighet ser ut generellt.

MFD framhåller att det i dag finns etablerade verktyg och metoder för att informera och föra samtal med barn med olika funktionsnedsättning liksom

¹ [Barn och unga mitt i en pandemi \(mfd.se\)](https://www.mfd.se/om-myndigheten/rapporter-och-studier/barn-och-unga-mitt-i-en-pandemi)

med barn i låg ålder. Det är dock även MFD:s uppfattning att det finns stora behov av metodutveckling med tillhörande riktlinjer för implementering inom området. Att säkerställa barns och ungas rätt till information inför, under och efter en flyttning är en central fråga vid tillämpningen av den nya bestämmelsen.

MFD föreslår att vägledningen för den nya extraordinära smittskyddsåtgärden, som utredningen föreslagit att Socialstyrelsen ska ta fram, även omfattar särskilt material till barnboenden.

Ärendets handläggning

I den slutliga handläggningen av ärendet har generaldirektör Malin Ekman Aldén (beslutande), avdelningschef Pernilla Börjesson och utredare Malin Hardenberg (föredragande) deltagit.

Myndigheten för delaktighet

[elektroniskt underskriven]

Malin Ekman Aldén